

Tkadleček

3

Ted' žalobník proti Nešťestie se jmenuje skrytým jménem a v podobenství. A v tom jemu svůj řád a svůj stav vypravuje. A potom vypravuje, proč jemu laje a kterou příčinu svůj tajný skutek zjevuje.

Ját' jsem tkadlec učeným řádem, bez dřievie, bez rámu a bez železa tkáti uměji. Člunek mój, jímžto osnuji, jest: z ptačie vlny; přieze má z rozličných zvířat oděvu jest. Rosa, jenž rolí mú skropuje, nenie obecná voda ani sama o sobě, ale jest s obecnú vodú smiešena, jížto v svú potrebu jednak nahoru, jednak dolóv i sem i tam krópěje podávám. A jsem z české země hlavú a nohama odevšad. Jméno mé pravé jest zbito a otkáno z osmi slov abecedních, k němuž sem vydán a vysazen. Slovo prvnie mého jména na počátku jest z abecedy 11., a potom jest 20. a potom 4. a po těch všech jest opět 20. a hned po něm 9. a poslednie slovo jest 10.

Ját' sem, Nešťestie, ten, jenž se již tak jmenuji, znaj mě, jakž mě slyšíš. Slyš mě, coť pravím: Já, Tkadlec, tě, Nešťestie, vždy nenáviděti mám, tobě se po vše časy vždy silně protiviti a vždy proti tobě býti. Rozumiemť a pomním na to: dřeve si mě bylo s mú útěchú svadilo, toť sem byl přezřel. Jižs mě jie ted' konečně zbavilo. A zda ty nevieš, že jest to člověku přirozeno, jedno žeť to přikázanie božie ruší, že člověk toho želé, co mu se

křivdy stane, a kde může, rád se mstí, a netolik ihned, ale i po času? A netolik člověk to činí a toho jest přirozenie, ano to jest přirozeno i hovadu a mnohým zvířatóm, němé tváři. A zdali to ku pomstě nenie podobno? Ty, Nešťestie, ty mě všeho mého dobrého zbavilo a mně o to mluviti nedáš. Mlčetiť nebudu, tajitiť vždy nechci, uhroziti mne nemóžeš, zjevitiť chci. Smělo-lis nade mnú zle učiniti, směj ty ode mne také hanebnú řeč slyšeti a ji trpěti! A zdali nevieš, že sám Stvořitel praví ve Čtení a řka: „Měru, jenž jí měříte, tať vám odměřena bude“? Smělo-lis mě ty, zlé Nešťestie, smútiti, rač se za to nestyděti, coť pravím. Ale jáť tomu již, zlé Nešťestie, dobře rozumiem podlé tvé řeči, žes ty mnoho sirotkóv učinilo na světě takýmž rozlúčením, jakožs nade mnú učinilo. Mnohos ty lidí smútilo svú protivností a falešným podjetím, a ačť jsú tomu druzí nerozuměli uplně, odkad se jim to stalo, jáť tomu již rozumiem, ač nerad, žes ty to, zlé Nešťestie, ještos netoliko mě odlúčilo a odvedlo od méj všie radosti, ale žes také ty to, Nešťestie, ještos Medí, tu kněžnu, a Jazona, toho vítěze, u milosti prvé svázalo a potom je hanebně a nelítostivě rozdělilo, a mnoho takých znamenitých lidí, ješto o nich a tobě znamenitě jest psáno i podnes za mých časuov se přihodilo, pro něž dnes

i vždy já, Tkadlec, křičím i křičeti chci a volati nepřestáváje hlasem po vše časy skřeklavým:

„Ach, ach, nastojte, na tě, zlé a hanebné a každému protivné Neščestie!“

8

Ted' Neščestie opĕt mluví k žalobníkovi a jemu to vykládá, že, by všichni lidé, jenž sú byli od počátka světa na zemi až do siež chvíle, byli bez Neščestie, že by již pravým pychem a pravým násilím jeden druhého jedl; a netoliko, ale že by jim již svět dávno byl sšĕl a úzek. A k tomu lakomství a k pýše přirovnává k tomu Evu, první ženu, kterakými hřiechy byla podjata.

Všechna nebeská věčná radost, ta jest otdána bez končenie dobrým lidem po jich smrti; všechna bieda a žalost pekelnie propasti, tať jest přisúzena na věky zlým lidem. Ale všechny věci zemské na světě stvořené, jenž světa požívají, jsú nám jakožto k dědičství dány. V nebi jest dán pokoj a odplata po zaslúžení, u pekle pláč s nepokojem po vině a po prohřešení, zde na zemi jest všemu stvoření dána neústavnost od svrchnieho napravitele. a to jest nám mocně do konce poručil a proto, abychom všechny zemské věci svým řádem přesazovali onde i onde. i z onoho i z onoho miesta, a j im miesta ustavičného nikdiež nedali. Proč to nám a žádnému jinému jest poručeno, to ten sám vie, jenž nás k tomu jest vydal, nevědomoť jest to nám. Pravit' Aristoteleš v svých prvních knihách *Metafyziky*: „Vuole božie nenie věděna,“ a jindeť praví: „To, což k věčnosti slušie, to konečného věděnie nemá dosti.“ My sme věčné a my konce svého nevieme, ty pak nadto. Protož tot' sú súdové boží, nech jich a nás ostav při tom, čímž sme vydáni. Než ty, ješto s námi o to hrubě zacházieš a vždy řeči své umenšiti ani uskrovniti nechceš, ty vezmi to před se a znamenaj a pilně znamenaj a rafijí svého rozumu na svém smyslu a v svém srdci dobře a hluboko pevně a znamenitě napiš a tak, aby toho nezapomínal, než, když se kde udá, pobyti tu, kdež by co takového o nás slýchal. Bychom my od počátka světa aneb od počátka prvniego človĕka, jenž z hlíny byl slepen, až do sie chvíle nebyli svú moc ukázali a lidi jako zahradník ščepy ty přesazovali a druhé z kořen nevyplenili v jich stavĕ, však by již jeden druhého jedl, jeden na druhém byl by jezdil, kto by s koho síly více jmĕl, neboť by se žádný druhého nebyl bál. nebť by žádný o pokoře a o nízkém stavĕ nebyl vědĕl, aniž by byl umĕl seznať, co dobrého, co jest zlého, co prostředek mezi jich obĕma: žádný by byl nedĕlal, žádný by druhému pohodlé žádného nečinil, žádný by pod druhého byl neslušal. Ti všichni by byli chtĕli pány býti; Vše, což by koli bylo na světě, což by sobĕ kto byl dosáhl, co by sobĕ kto byl zjednal kterakožkoli, mnĕlť by byl človĕk, by to věčně jeho bylo a že by on toho nikoli zbýti ani

akterak potratiti mohl. Ryby vsecky rozlicného a dávného přirození v hlubokosti mořské i v jiných širokých, dalekých a valných vodách, tyť by byly již nestatčily, všechna zvěř, malá lesná i veliká, divoká i nedivoká, tať by již byla zahynula, ptačstvo, jenž u vysokosti větrné pod oblaky přebývá, toť by bylo již sešlo. Všichni lidé by byli chtěli pansky a bez řádu sobě k vuoli a k libosti bydlení a živi býti. Vešken svět takýmž během a takýmž nepořádem byl by již úzek pro lidské zpupnosti, pro lidské hrdosti, pro lidské bujné mysli, pro lidské zlé a nečisté lakomství, ano i sic druhým lidem svět mál, úzek, krátek a neprostran. Dobřeť nám jest poručeno slovo toho mudrce, jemuž jmě Sokrates, abychom je skutkem dovedli, jenž praví tak: „Toho všeho, což komu Ščestie přivede anebo zjedná, to Spravedlivost opravití má; a nač pak Spravedlivost by hrubě siehnúti chtěla, tohoť pak zřiezenie a skrovnost nedopustí.“ Hled', Tkadlečku, cožť se to znamenává! By to již býti mělo po tvěj vuoli, že bychom tě již byli ostavili podlé tvé vuole s tvú tú jistú, jakož pravíš, žeť jest toho Ščestie přálo, ale Spravedlivost, tať by tobě v tom překážela, majíc za to a praviec to, že by to býti nemělo, by ty, jsa člověk Bohem stvořený, mnohým dobrým smyslem obdařen, i chtěl se zavésti sám pro takéhožto stvořeného člověka, jenž od téhož Boha stvořen jako ty, nic od většieho, by ty se zavésti chtěl pro takéhožto minutého člověka, jenž z téj hlíny jakož i ty jest z ničehož stvořen, by ty se chtěl tak dalece zapomenúti pro takéhožto člověka, z jehožto pokolenie vešken svět jest od počátka světa až do skonánie světa pro hřiech u pokání.

Slyš, jakž to mieníme, pilně poslúchaj! Tak jakož vaše prvnie matka Eva lakomstvím a pychem vešken svět zavedla a k tomu nevěřú a neposlušenstvím, takt' by tíž čtyřie hřiechové byli mezi lidmi až do skončenie světa. Nebť jest matka vaše prvnie shřešila čtyřmi hřiechy najznamenitějšími v snědku toho jablka, o němž ty sám vieš. Neb první hřiech učinila lakomstvím, že jedla to, což jie bylo zapovědieno. Druhý hřiech učinila nepo-slušenství, neb mimo přikázanie božie. Třetí hřiech: pýchú shřešila, že v tom libost měla slyševši, že má býti jako bohové, vědúc zlé a dobré; v tom se mienila povýšiti nad řád ten, v němžto ji byl Buoh ustavil. Čtvrtým hřiechem shřešila nevěřú, neb nevěřila řeči božie, jenž jie řekl: „Kterúzkoli hodinu ovoce toto jiesti budete, smrtí umřete;“ v tom jemu věřiti nechtěla, ale pochybivši v tom. i věřila d'áblu hadu, což jie řekl. Hled' podlé toho. což se jie zdálo, by toho štěstím byla dosáhla, že mněla, by věděti zlé a dobré mohla; za ščestie sobě to měla, pro něžto i Boha odstúpila. Ale Spravedlivost, rozsúdivši to podlé pravého rozeznánie, ortel vyřekla, ať by pro ty čtyři hřiechy, jimiž se sama zavedla, smrtí umřela. Ale poněvadž Spravedlivost chtěla hrubě před se vésti řád svůj bez milosti, upadla jest v tu skrovnost a zřiezeme, nechtiec toho dopustiti, by člověk, z hlúposti své, věda kdy proti Spravedlivosti

zajíti a neuměje se jie z netbánie vystřieci, i chtěla námi, Neščestím, člověka každého vystřieci;
a jakož chtěla, tak se stalo.

Hled'. Tkadlečku! By to již jinak nebylo zjednáno od té| chvívě, jakž Eva, matka vaše prvně, shřešila, rozličnými zásadami a mnohým odvozením, jenž námi častokrát člověk rozličný od rozličných skutkuov, jenž by proti jeho Stvořiteli byli, odveden byl, vešken svět by byl již úplně těmi hříechy svázán. Bylt' by jeden druhého neposlušen; tožt' neřád. Byl by každý lakomstvím chtěl všeho dosiehnúti; toť zlé. Bylt' by jeden na druhého vždy se vznosil; toť pýcha. Bylt' by jeden druhému nevěřil, by kto nad ním byl; toť nevděčnost. Bylt' by člověk se pótek žádných nebál; toť zúfalstvie. Nebť by nebyl věděl, odkad má přijíti, nebť by byl nevěděl, co dobře a co zle; tožt' hlúpost. O chudobě by praviti neuměl, neb by vždy byl v rozkoši: tožt' obžerstvie. Se sám by neznal, aneb by mněl, by Bohem byl; tožt' zatvrdilost. Budúcích časív by netbal; tožt' zúfalstvie. Nebť by mu pýcha rozeznánie nedala, žádnému by vhod nebyl; tožt' nerozum. Žádnému by se nezachoval; tožt' obmeškánie. Boha by snad neznal; tožt' hovadnost.“ [...]